

บทที่ 2

แนวคิดในการศึกษาและระเบียบวิธีวิจัย

2.1 แนวคิดในการศึกษา

สินเชื่อ (CREDIT) มาจากคำว่า CREDO ในภาษาละตินแปลว่า “ข้าพเจ้าเชื่อ” อันหมายถึง ความเชื่อถือที่บุคคลหนึ่งมีต่ออีกคนหนึ่ง มักเรียกทับศัพท์ว่า เครดิต ในความหมายกว้าง คือบุคคล ได้สินค้าหรือบริการโดยไม่ต้องจ่ายเงินทันที แสดงถึงความเชื่อถือที่บุคคลอื่นมีต่อบุคคลนั้น

ส่วนในความหมายแคบ หมายถึงสินเชื่อ ซึ่งได้แก่ เงิน สินค้า หรือบริการที่ผู้รับจากผู้ให้กู้ และจ่ายคืนเมื่อครบกำหนดในอนาคต

สินเชื่อนั้นเป็นบริการชนิดหนึ่งของสถาบันการเงินที่ก่อให้เกิดรายได้หลักแก่สถาบันการเงิน และมีความสำคัญที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบธุรกิจของชุมชนเป็นอย่างยิ่งด้วย หรืออาจหมายถึง ความเชื่อถือและไว้วางใจระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย โดยมีสัญญากำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขการชำระคืนในอนาคต บุคคล 2 ฝ่าย ที่กล่าวถึงอาจมีการติดต่อกันเป็นรายบุคคล กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคล หรือระหว่างกันก็ได้ ดังนั้นสินเชื่อนอกจากจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อถือแล้ว ยังต้องอาศัยหลักประกัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งบุคคล หรือ หลักทรัพย์ที่จะนำมาใช้เป็นหลักประกัน และสิ่งที่ฝ่ายผู้ให้สินเชื่อจะต้องรับภาระตามมาคือ ความเสี่ยง

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดประเภทของสินเชื่อไว้ 10 ประเภท ดังนี้คือ

1. การเกษตร และการป่าไม้
2. การเหมืองแร่และข่อยหิน
3. การอุตสาหกรรม ในการพิจารณาจำแนกประเภทอุตสาหกรรม ได้ถือเอาผลิตภัณฑ์หลัก เป็นสำคัญ และใช้วัตถุประสงค์ช่วยประกอบ
4. การก่อสร้าง
5. การพาณิชย์
6. การธนาคารและธุรกิจการเงิน
7. ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์
8. การสาธารณูปโภค
 - 8.1 การขนส่ง
 - 8.2 การสาธารณูปโภคอื่น ๆ
9. การบริการ
 - 9.1 โรงแรมและภัตตาคาร

9.2 การบริการเพื่อการบันเทิง

9.3 การบริการอื่น ๆ

10. การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล

10.1 เพื่อที่อยู่อาศัย

10.2 เพื่อการเดินทาง

10.3 อื่น ๆ คือ การกู้ยืมส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์อื่น นอกจากที่กล่าว

โดยทั่วไปแล้วธนาคารพาณิชย์มีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาการให้สินเชื่อแก่ผู้
ประกอบการอยู่ 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้คือ

1. นโยบาย 5 C (5 C' S POLICY)

1.1 คุณสมบัติ (Character) การดูคุณสมบัติของผู้ขอกู้เป็นเรื่องยากเพราะเป็นคุณสมบัติ
ภายในตัว แต่อย่างไรก็ตามอาจจะดูได้จากชื่อเสียงในการชำระหนี้ซึ่งบ่งบอกให้รู้ถึงความซื่อสัตย์ใน
การประกอบธุรกิจที่มีมานานนับปีของผู้ขอกู้ บ่งบอกถึงความสามารถในการจัดการธุรกิจ สิ่งเหล่านี้
จะแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะชำระหนี้ว่ามีมากน้อยเพียงใดเป็นอย่างไร เช่น จากการศึกษาคุณ
สมบัติของผู้ขอกู้ อาจจะพบว่าผู้ขอกู้ปล่อยปะละเลยไม่สนใจชำระจนกว่าจะมีการทวงถาม มีเงินแต่
ประวิงเวลาชำระ ชำระหนี้ไม่ตรงตามกำหนดเสมอ ชำระตรงตามกำหนด บางครั้งก็ชำระก่อน
กำหนด เป็นต้น ดังนั้นรูปแบบการชำระหนี้ของผู้ขอกู้แต่ละรายที่แตกต่างกันออกไปจะแสดงให้เห็น
ถึงคุณสมบัติของผู้ขอกู้ นั้น ๆ ที่แตกต่างกันไปจากผู้ขอกู้รายอื่น ๆ นอกจากดูประวัติการชำระหนี้
กับธนาคารแล้ว ยังต้องสืบดูประวัติการชำระหนี้จากภายนอกซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการสอบถามจาก
คนอื่นที่อยู่ในวงการธุรกิจเดียวกันกับผู้ขอกู้ เช่น จากเจ้าหนี้การค้าของผู้ขอกู้รายนั้น และจากวงการค้า
หรือวงการอุตสาหกรรมที่ผู้ขอกู้ นั้นเกี่ยวข้องกับอยู่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ขอกู้มากขึ้น
และถูกต้องขึ้น การค้นหาคุณสมบัติของผู้ขอกู้จะเริ่มจากการสอบถาม สัมภาษณ์ เพื่อให้รู้จัก
ประวัติความเป็นมาของธุรกิจ ประวัติการทำงานและประวัติส่วนตัวของผู้ขอกู้ นโยบายการบริหาร
งานรวมถึงการหาข้อมูลหรือสอบถามจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ถ้าผู้ขอกู้มีคุณสมบัติที่ดี อัตรา
การเสี่ยงในด้านนี้สูญจะน้อยลง

1.2 ความสามารถ (Capacity) ความสามารถในการหารายได้ของผู้ขอกู้เพื่อนำมาชำระหนี้
มีปัจจัยที่แสดงให้เห็นว่าผู้ขอกู้มีความสามารถในการชำระหนี้มากน้อยเพียงใดได้แก่

รายได้ ถ้าหากผู้ขอกู้รายได้สูงและสม่ำเสมอก็จะทำให้เขาสามารถชำระหนี้ได้ตรงตาม
กำหนดและเงื่อนไข ในกรณีที่ผู้ขอกู้เป็นธุรกิจ การพิจารณาปัจจัยนี้จะดูจากรายได้ จากการขายสินค้า
ค่า คุณภาพสินค้า ฐานะการแข่งขันในตลาด ต้นทุนการผลิต ความสัมพันธ์ของผู้ขอกู้กับผู้ซื้อสินค้า

และผู้ขายวัตถุดิบ หรือถ้าเป็นสินเชื่อส่วนบุคคลก็จะดูถึงรายได้ของผู้ขอกู้ ซึ่งได้แก่ เงินเดือน และรายได้พิเศษ อื่น ๆ

รายจ่าย ผู้ขอกู้มีภาระที่ต้องใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด ถ้ามีรายได้มากและรายจ่ายมากอย่างใด ก็คงแค่ชำระหนี้ที่มีอยู่ได้เท่านั้น ถ้าเป็นหนี้เพิ่มอีกอาจมีปัญหาในการจ่ายคืนในกรณีการให้สินเชื่อให้แก่ผู้ขอกู้ อีก สินเชื่อส่วนที่เพิ่มนั้นจะมีอัตราเสี่ยงสูงขึ้น และถึงจะให้สินเชื่อเพิ่มหนี้ก้อนเดิมที่เขาได้อยู่แล้วก็จะมีอัตราเสี่ยงสูงขึ้นด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้ขอกู้มีรายได้สูงแต่มีภาระรายจ่ายพอประมาณก็จะมีฐานะทางการเงินดีกว่าผู้ขอกู้ที่รายได้มากแต่รายจ่ายก็มากด้วย

ระยะเวลา เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่ช่วยในการพิจารณาความสามารถของผู้ขอกู้ บางรายไม่อาจชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไข ถ้าให้เวลาเขาสั้นเกินไป แต่ถ้าหากให้เวลานานขึ้นอาจชำระได้เรียบร้อยไม่มีปัญหาผิคนัด

ปัจจัยทั้งสามที่นำมาใช้ตัดสินความสามารถในการหารายได้ของผู้ขอกู้ตามที่กล่าวมาแล้ว ที่สำคัญที่สุดได้แก่ “รายได้” เจ้าหน้าที่สินเชื่อส่วนใหญ่มักจะเล็งไปที่ความสามารถในการหารายได้ของผู้ขอกู้เป็นสำคัญ ซึ่งจะดูความสามารถหารายได้ของผู้ขอกู้ได้ดังนี้

ถ้าเป็นการให้สินเชื่อแก่บุคคล มักจะดูความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ความมั่นคง และความก้าวหน้าในอาชีพการงาน สุขภาพ อายุ บุคลิกภาพ และฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะความเป็นอยู่ เป็นต้น

ถ้าเป็นธุรกิจหอพักอาศัย จะดูจากจำนวนห้องพักและจำนวนผู้เช่าห้องพัก ยอดขาย การขายได้มากน้อยขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้งของธุรกิจนั้น การจัดทำโฆษณาและการวางแผนด้านการตลาด กำลังคนที่มีอยู่พอเพียงและมีประสิทธิภาพดีพอที่จะดำเนินงานด้านการขายอย่าง ได้ผล การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยในห้องพักที่เหมาะสม มีเครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พอ การให้บริการลูกค้า ความสัมพันธ์กับลูกค้าและพื้นที่การใช้สอยส่วนกลาง สถานที่จอดรถ มีความสะดวกและปลอดภัย ก็จะมีผลต่อจำนวนผู้เช่าห้องพักและอยู่ในความต้องการตลาดหรือไม่ เป็นต้น

ถ้าเป็นกิจการอุตสาหกรรม การดูความสามารถในการหารายได้คล้ายกับประเภทห้างร้านที่ทำการค้า แต่จะดูกว้างกว่าเนื่องจากลักษณะของการทำอุตสาหกรรมนั้นแตกต่างออกไปกล่าวคือ จะต้องมีการผลิตสินค้า และสินค้าที่ผลิตมักอยู่ในประเภทเดียวกัน ดังนั้นการดูคู่ทางด้านการตลาด จะศึกษาไปถึงความต้องการ สภาพการแข่งขัน ความสามารถในการผลิต คุณภาพของสินค้า เป็นต้น เพื่อจะได้นำมาประมาณยอดขายของกิจการว่าจะได้มากน้อยเพียงใด รายได้จากการขายมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ตลาดของกิจการมีคู่แข่งที่แจ่มใสหรือไม่

เมื่อหาระดับความสามารถในการหารายได้ของผู้ขอกู้ได้แล้ว จะนำมาเปรียบเทียบกับภาระรายจ่ายที่ผู้ขอกู้มีอยู่ก็จะทราบว่าคุณขอกู้รายนั้น ๆ มีความสามารถในการชำระหนี้มากน้อยเพียง

ใด ถ้าหากมีการขอสินเชื่อ และดูระยะเวลาการชำระคืนหนี้ประกอบจะทราบว่าคุณหนี้มีความสามารถในการชำระหนี้ในระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่

1.3 เงินทุน (Capital) ความเข้มแข็งทางการเงินของผู้ขอู้ ซึ่งจะดูได้จากส่วนเจ้าของทุน หรือเงินทุน ของกิจการจะเป็นสิ่งประกันแก่เจ้าหนี้และสร้างความมั่นใจว่าเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้คืน ถ้าหากคุณสมบัติของผู้ขอู้ และ ความสามารถในการหารายได้ของผู้ขอู้คือยอดขาย การลงทุนของเจ้าของจะแสดงให้เห็นถึงความมั่นใจและความตั้งใจในการประกอบกิจการ อัตราส่วนการลงทุนระหว่างผู้ลงทุนกับการขอสินเชื่อถ้าห่างกันมากในลักษณะที่จำนวนเงินที่ขอู้สูงเกินไป ธนาคารจะเกิดความเสี่ยงมาก ส่วนผู้ขอู้จะเสี่ยงน้อย จนอาจทำให้ไม่มีความตั้งใจทำธุรกิจอย่างจริงจังเท่าที่ควร

ความเข้มแข็งทางการเงินของผู้ขอู้จะพิจารณาได้จากกระแสเงินสด งบดุล งบกำไรขาดทุน โดยทำการเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างทรัพย์สินกับหนี้สิน ส่วนเจ้าของทุนกับหนี้สิน และส่วนเจ้าของทุนกับทรัพย์สิน อัตราส่วนเหล่านี้จะทำให้ตัดสินใจได้ว่าการเงินของผู้ขอู้มีความมั่นคงเพียงใด ผู้ขอู้มีความสามารถในการขอู้เพิ่มได้เพียงใด อัตราเสี่ยงของเจ้าหนี้ที่ให้สินเชื่อแก่กิจการมีมากน้อยแค่ไหนในขอบข่ายที่ยังยอมรับได้หรือไม่

สำหรับโครงการใหม่หลังจากศึกษาด้านการตลาดและการผลิตแล้วยังต้องดูเงินทุนของโครงการว่ามีเพียงพอหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินของโครงการและมีอัตราส่วนเหมาะสมหรือไม่ ถ้าหากผู้ที่จะทำโครงการใหม่ไม่มีเงินทุนพอธนาคารก็ไม่อาจรับพิจารณาเพราะถ้าหากให้ความช่วยเหลือโครงการดังกล่าว ธนาคารอาจต้องเข้าไปให้สินเชื่อกับโครงการเต็ม 100% ซึ่งธนาคารไม่อาจทำเช่นนั้นได้

1.4 เงื่อนไข (Condition) เงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะมืผลทำให้ฐานะของผู้ขอู้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงได้ เงื่อนไขต่าง ๆ ได้แก่

สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนของวัฏจักรทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคนิค การบริโภคของประชาชน สินค้า และวิธีการจำหน่ายสินค้าของธุรกิจ สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชำระหนี้ของผู้ขอู้ด้วย ธุรกิจใดที่กำลังเป็นที่นิยมของนักลงทุน เนื่องจากสามารถสร้างรายได้อย่างงามในระยะสั้นธนาคารก็มักจะชอบปล่อยสินเชื่อกับธุรกิจนั้น ๆ เพราะภาวะเศรษฐกิจในช่วงนั้นได้เอื้ออำนวยให้ธุรกิจเหล่านี้เกิดเป็นที่นิยมของคนทั่วไป ซึ่งง่าย ขายคล่อง กำไรงาม

สถานการณ์ด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ การปฏิวัติรัฐประหาร การจลาจล สถานการณ์วุ่นวายในประเทศเพื่อนบ้านและชายแดน ซึ่งอาจทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพกฎระเบียบและนโยบายบางอย่างของรัฐที่อาจจำกัด หรือส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและอาจเป็นผลดีแก่นักลงทุนบาง

กลุ่ม เช่น การสั่งห้ามนำสินค้าบางประเภทเข้าประเทศ หรือการตั้งกำแพงภาษีขาเข้า จะมีผลทำให้ผู้ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันในประเทศมีโอกาสที่จะขายสินค้าของตนได้มากขึ้น และได้ราคาเป็น การช่วยให้อุตสาหกรรมในประเทศขยายตัวออกไปได้ นโยบายช่วยเหลือขานวย่อมทำให้ขานา ฐานะทางการเงินดีขึ้น

เงื่อนไขในธุรกิจหรืออุตสาหกรรมนั้น ๆ เช่น การแข่งขันในอุตสาหกรรมหรือธุรกิจนั้น ๆ มีมากน้อยเพียงใด ขนาดและฐานะของผู้ขอกู้ในธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่เขาทำอยู่นั้นเปรียบเทียบกับคู่แข่งกันเป็นอย่างไร เป็นผู้นำซึ่งมีอิทธิพลในวงการ หรือเป็นผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่มีความ หมายหรือความสำคัญในธุรกิจอุตสาหกรรมนั้นเลย

เงื่อนไขเกี่ยวกับตัวผู้ขอกู้ ตัวผู้บริหารหรือทีมงานบริหารมีความรู้ความสามารถและความ ซำนาถพอที่จะคุมงานด้านต่าง ๆ ของกิจการไปได้ด้วยดี มีระบบและนโยบายในการบริหารงาน และดำเนินงานดีพอ และมีโครงการใหม่ ๆ ที่ดีที่จะทำให้กิจการก้าวหน้ามั่นคงและเจริญเติบโตขึ้น หรือไม่

เงื่อนไขต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วจะมีผลกระทบให้คุณสมบัติส่วนตัวของผู้ขอกู้ ความ สามารถในการหารายได้ของผู้ขอกู้ และความมั่นคงทางการเงินของผู้ขอกู้ เปลี่ยนแปลงไปใน ทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงได้ และเงื่อนไขเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยที่ไม่อาจควบคุมได้ ดังนั้นในการ พิจารณาสินเชื่อจำเป็นต้องคำนึงถึงโดยเฉพาะการให้สินเชื่อยระยะยาว จำเป็นต้องประเมินเงื่อนไข ต่าง ๆ ใ้มาก

1.5 หลักทรัพย์ค้ำประกัน (Collateral) หลักทรัพย์ค้ำประกันหนี้ หลักประกันหนี้เป็นสิ่ง หนึ่งที่ธนาคารในประเทศไทยมักจะพิจารณาในการให้สินเชื่อ โดยไม่ค่อยลิมและจำได้เสมอ ทั้งนี้ เพราะทรัพย์สินที่ผู้ขอกู้เสนอมาเป็นหลักประกันนั้น จะทำให้ธนาคารอุ่นใจ ในกรณีที่การให้สิน เชื้อแก่ผู้ขอกู้นั้นล้มเหลว ธนาคารยังมีโอกาสที่จะได้รับการชำระหนี้คืนจากการขายทรัพย์สินของผู้ ขอกู้ที่นำมาจำนำหรือจำนองไว้ หรืออาจทวงสิทธิเรียกร้องเอาจากผู้ค้ำประกันได้ การให้สินเชื่อโดย มีหลักประกันทำให้ธนาคารลดความเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจเกิดขึ้น ได้มากกว่าให้สินเชื่อโดยไม่มีหลัก ประกัน

หลักประกันที่ผู้ขอกู้เสนอมา เจ้าหน้าที่สินเชื่อต้องพิจารณาถึงคุณภาพของหลักประกันดู ว่า มีน้ำหนักพอที่จะใช้ค้ำประกันหนี้ที่ขอมานั้นได้ไหม ผู้ขอกู้จะเสนอหลักประกันมาต่าง ๆ กัน เช่น ให้ยัดเงินฝากเป็นประกันหนี้ ให้จดจำนองที่ดิน โรงงาน อาคาร และ/หรือ เครื่องจักร จำนำใบ หุ้่น มีหนังสือค้ำประกันการชำระหนี้จากธนาคารอื่น หรือบริษัทเงินทุนอื่น หนังสือโอนสิทธิการรับ เงินค่างานให้แก่ธนาคาร ใช้บุคคลค้ำประกัน ฯลฯ หลักประกันแต่ละประเภทจะมีสภาพคล่องในตัว

เอง และน้ำหนักแตกต่างกันไป เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องพิจารณาว่ามีคุณภาพและน้ำหนักพอที่จะใช้ค้ำประกันหนี้ที่ขอมมาแต่ละครั้งนั้นได้เหมาะสมหรือไม่

การให้สินเชื่อแก่ผู้ขอกู้บางรายธนาคารอาจไม่พิจารณาเกี่ยวกับหลักประกันเลขก็ได้ เพราะเห็นว่าผู้ขอกู้นั้นมีฐานะการเงินมั่นคงมาก จึงให้สินเชื่อโดยไม่มีหลักประกันเพราะเห็นว่าการมั่นคงเข้มแข็งของกิจการผู้ขอกู้เป็นหลักประกันที่ทำให้ธนาคารเกิดความมั่นใจอยู่แล้ว ผู้ขอกู้เหล่านี้มักจะได้แก่บริษัทใหญ่ ๆ ซึ่งมีอยู่ไม่มากรายนักและในความจริงแล้วธนาคารก็มีได้มีวัตถุประสงค์ในการที่จะยึดหลักประกันมาขายทอดตลาด แต่ธนาคารต้องการให้ได้รับเงินต้นและดอกเบี้ยคืนธนาคารเท่านั้น ดังนั้นถ้าธนาคารพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ขอกู้รายได้ไม่สามารถชำระหนี้ได้แน่ ๆ ถึงแม้ว่าจะมีหลักประกันเกินกว่าหนี้ที่จะกู้ ธนาคารก็อาจไม่ปล่อยสินเชื่อให้ก็ได้

2. นโยบาย 4 P (4 P 'S POLICY)

2.1 ผู้ขอเครดิต (People) หมายถึง การวิเคราะห์ประวัติและเรื่องราวของผู้ขอกู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้ขอกู้ในการชำระหนี้คืน การสอบถามให้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับผู้ขอกู้จะทำให้ธนาคารทราบถึงประวัติความเป็นมาและอุปนิสัยใจคอของผู้ขอกู้ การเข้าถึงตัวผู้ขอกู้เป็นเทคนิคที่สำคัญของผู้วิเคราะห์สินเชื่อ โดยถือหลักว่ายิ่งได้ข้อมูลจากผู้ขอกู้มากเท่าใด ก็ยิ่งรู้จักผู้ขอกู้มากขึ้นเท่านั้น การหาข้อมูลจากผู้ขอกู้จะทำได้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง เจ้าหน้าที่สินเชื่อ อาจใช้วิธีการถามตรง ๆ ถ้าสนิทสนมพอหรือใช้วิธีพูดคุยให้ผู้ขอกู้รู้สึกสบายใจที่จะเล่าเรื่องส่วนตัว ไม่ใช่การซักแล้วกรอกแบบสอบถาม ซึ่งจะทำให้ผู้ขอกู้รู้สึกอึดอัดและจะตอบเป็นการเป็นงานไม่รู้เรื่องส่วนตัวละเอียด การรู้เรื่องของผู้ขอกู้โดยละเอียด จะทำให้สามารถวินิจฉัยข้อมูลได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการปลอดภัยต่อธนาคารมากขึ้น เรื่องราวของผู้ขอกู้ที่ควรทราบได้แก่ประวัติครอบครัว เช่น ภรรยาทำงานหรือเปล่า เงินเดือนรวมกันเท่าไร มีบุตรกี่คน อายุเท่าไร เรียนสูงแค่ไหน เพราะเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายประจำของผู้ขอกู้ ซึ่งกระทบกระเทือนมาถึงความสามารถในการชำระหนี้ให้ธนาคารด้วย ประวัติการทำงาน ควรพิจารณาถึงรายได้และความมั่นคงของงานที่ทำ อายุของผู้ขอกู้เพื่อแน่ใจว่าจะอยู่ทำงานใช้หนี้คืนได้ และเป็นทางพิจารณาให้ทราบความชำนาญงานของผู้ขอกู้ด้วย

2.2 วัตถุประสงค์ (Purpose) หมายถึง วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ธนาคารจำเป็นต้องทราบถึงวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อตรวจสอบว่าจำนวนเงินที่ผู้ขอกู้จะพเอาไปดำเนินการนั้น ๆ หรือตามวัตถุประสงค์ได้หรือไม่ ถ้าคิดว่าทำไม่ได้แน่ในวงเงินนี้ให้กู้ไปก็ไม่เป็นประโยชน์ อาจไม่ไผล แล้วก็ไม่มีเงินมาใช้ให้ธนาคาร ๆ ก็ควรพิจารณาวงเงินให้เหมาะสม นอกเสียจากจะทราบว่ามีเงินจากทางอื่นด้วย หรือถ้าพิจารณาเห็นว่าให้กู้แล้วเพิ่มภาระหนี้มากไปก็ไม่ควรให้กู้ และเมื่อให้กู้ไปแล้ว ต้องดูว่าได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์หรืออย่างไร ถ้าใช้ผิดวัตถุประสงค์อาจทำให้

ดำเนินงานไม่ได้ผลเต็มที่ การเรียกเก็บหนี้อาจยุ่งยากในภายหลัง สิ่งที่ธนาคารควรคำนึงถึงคือวัตถุประสงค์ในการกู้เงินนั้นจะต้องเป็นการนำเงินไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดผลผลิตเพิ่มขึ้น จึงจะทำให้ผู้ขอกู้มีรายได้เพียงพอที่จะนำมาชำระหนี้ได้

2.3 การชำระคืน (Payment) หมายถึง ความสามารถในการหารายได้มาชำระหนี้ ในการพิจารณาสินเชื่อผู้วิเคราะห์จะต้องทราบว่าโอกาสในการชำระหนี้คืนของผู้ขอกู้ มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ผู้ขอกู้มีแผนการชำระหนี้อย่างไร การที่ผู้ขอกู้จะสามารถชำระหนี้คืนได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับรายได้ของผู้ขอกู้เป็นสำคัญ หากผู้ขอกู้รายใดมีรายได้ดีและแน่นอน ก็ย่อมเป็นที่เชื่อถือได้ และควรได้รับการพิจารณาให้กู้ ฉะนั้นเมื่อให้กู้ต้องดูว่า ธนาคารจะมีทางได้เงินคืนมาอย่างไร ผู้ขอกู้จะหาเงินมาชำระได้โดยวิธีใด เมื่อใด

แหล่งที่มาของรายได้ที่ผู้ขอกู้อาจจะได้เงินมาชำระหนี้ได้แก่

2.3.1 กำไรของกิจการเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดซึ่งจะได้เงินมาชำระหนี้ธนาคารและธนาคารจะไม่ให้กิจการที่ขาดทุนกู้ เว้นแต่จะแน่ใจในความสามารถของผู้บริหารว่าจะสามารถปรับปรุงให้งานเกิดผลกำไรได้ และมีใช้กำไรแต่ตัวเลข ต้องคำนึงถึงฐานะเงินสดของกิจการด้วย การให้กู้ขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะหาเงินได้เป็นหลัก

2.3.2 รายได้จากการขายทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์ ธนาคารจะดูว่ากิจการของผู้ขอกู้มีสินทรัพย์หมุนเวียนไว้มากกว่าที่ควรมีไว้สำหรับการดำเนินงานเท่าใด มีพอจะเปลี่ยนเป็นเงินสด ชำระหนี้คืนได้หรือไม่ หากมีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่พอ การนำหลักทรัพย์ประเภททุนไปจำหน่ายย่อมเป็นภัยต่อความสามารถในการหารายได้ของกิจการของผู้ขอกู้ด้วย

2.3.3 ผู้ขอกู้ที่กู้ยืมจากที่อื่นมาชำระหนี้ หรือขอต่ออายุสัญญาเงินให้กู้ยืมซึ่งมักจะเป็นหนี้เสี่ยง หมายความว่า ถ้าไม่มีการต่ออายุอาจจะเป็นอันตรายทั้งผู้ขอกู้และผู้ให้กู้

การวินิจฉัยความสามารถในการหารายได้ของบุคคลผู้ขอกู้ ขึ้นอยู่กับส่วนประกอบหลายประการ เช่น สุขภาพ อนามัย การศึกษา ความชำนาญ อายุ บุคลิกลักษณะ ลักษณะของงาน เป็นต้น

การวินิจฉัยความสามารถในการหารายได้ของธุรกิจ ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย กล่าวคือ รายได้ส่วนใหญ่ของธุรกิจย่อมมาจากการขายสินค้าหรือบริการ ฉะนั้นในการพิจารณาการให้กู้ยืมก็ควรจะได้คำนึงถึงสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อยอดขาย เช่น ธุรกิจจะดำเนินงานมีผลกำไรก็โดยมีต้นทุนดำเนินงานและต้นทุนการขายต่ำ ซึ่งทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของการจัดการ ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าระดับความสามารถของการจัดการเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ในการวินิจฉัยความสามารถในการหารายได้ของธุรกิจ ผู้วิเคราะห์จะดูได้จากการวิเคราะห์งบการเงิน ซึ่งได้แก่ งบดุล และงบกำไรขาดทุนของธุรกิจนั้น ปัจจัยอื่น ๆ ที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม เพื่อวิเคราะห์ถึงความสามารถในการชำระหนี้ได้แก่ บัญชีที่เกี่ยวข้องกับผู้ขอกู้ ได้แก่ บัญชีของบริษัทในเครือเดียวกัน บัญชีของ

บริษัทย่อย บัญชีของกรรมการหรือหุ้นส่วน ฯลฯ หากการติดต่อกับบุคคลที่กล่าวเป็นไปด้วยดีและธนาคารได้ผลประโยชน์จากเขามาก แม้ว่าภาวะทั่วไปของผู้ขอู้ไม่ใครเป็นที่พอใจนัก แต่มีหลักฐานประกันมาวางธนาคารก็อาจอนุมัติให้กู้ เพื่อเอาใจลูกค้ากลุ่มบัญชีที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้บริษัทในเครือถอนเงินไปฝากธนาคารอื่น ๆ ซึ่งธนาคารจะขาดผลประโยชน์ไป

ตรวจสอบยอดบัญชีเงินฝากของผู้ขอู้กับธนาคาร ถ้ามียอดเงินฝากสะสมโดยสม่ำเสมอ หรือมียอดเงินฝากกระแสรายวันหมุนเวียนดี ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ขอู้สามารถจัดระบบการเงินดี ถ้ายอดหมุนเวียน ในบัญชีเพิ่มขึ้น โดยสม่ำเสมอก็พอสรุปได้ว่ากิจการกำลังขยายและเจริญดี ถ้าผู้ขอู้เป็นบริษัทย่อยควรดูการเคลื่อนไหวของบริษัทแม่ด้วยจะเห็นยอดหมุนเวียนของทั้งกลุ่ม

นอกจากนี้ หนังสืออื่นที่ผู้ขอู้มีอยู่ทั้งหมดก็เป็นปัจจัยสำคัญในการวัดความสามารถในการชำระหนี้ใหม่ จึงควรรู้จำนวนหนี้ทั้งหมด และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในบัญชีเงินกู้ไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อดูพฤติกรรมในการชำระหนี้

2.4 หลักประกัน (Protection) หมายถึง หลักประกันความเสี่ยงของธนาคารในการให้กู้ยืม นั้น ธนาคารผู้ให้กู้ย่อมคาดว่าจะได้รับชำระหนี้ คือ รายได้ หรือ ผลกำไร ในการดำเนินกิจการของผู้ขอู้ แต่ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงความผิดพลาดล้มเหลวในการดำเนินกิจการของผู้ขอู้ที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วย ซึ่งอาจเป็นเพราะความสามารถในการบริหารงานของผู้ขอู้โดยตรง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอและมีภาระหนี้สินมาก หรืออาจจะมาจากสิ่งที่ไม่คาดหมายได้ เช่น เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สภาพทางธุรกิจ และอุตสาหกรรม ฉะนั้นผู้พิจารณาให้กู้ยืมจึงควรพิจารณาถึงหลักประกัน เพราะเป็นการช่วยให้ธนาคารลดอัตราเสี่ยงไม่ต้องสูญเสียเงินที่ให้ผู้ขอู้ไป กรณีที่ผู้ขอู้ไม่สามารถชำระหนี้ อย่างไรก็ดี การพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้เป็นสิ่งสำคัญมากกว่า เพราะธนาคารต้องการได้เงินคืนมากกว่าทรัพย์สินที่เป็นประกัน ธนาคารไม่ประสงค์ให้มีการขายทรัพย์สินของผู้ขอู้มาชำระหนี้ธนาคาร เว้นแต่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการได้ทรัพย์สินมานั้นย่อมทำให้ยุ่งยากในการจำหน่ายและอาจขาดทุนได้

ในส่วนของธนาคารพาณิชย์การกำหนดวงเงินและเงื่อนไขสินเชื่อเป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่ทำให้สินเชื่อเป็นสินเชื่อที่มีคุณภาพกล่าวคือ การกำหนดวงเงินมากเกินไป อาจส่งผลให้ผู้ขอู้เกิดการใช้จ่ายเงินผิดวัตถุประสงค์ หรือ นำเงินไปใช้เพื่อการอื่น ซึ่งอาจส่งผลให้เป็นปัญหาต่อธนาคาร การกำหนดวงเงินน้อยเกินไป ก็จะทำให้ผู้ขอู้ขาดสภาพคล่อง และส่งผลเป็นลูกโซ่ทำให้อาจกลายเป็นหนี้ที่มีปัญหากับธนาคารได้ การกำหนดวงเงินให้เหมาะสมกับความจำเป็น เช่น ควรจะให้สินเชื่อระยะสั้นสำหรับวัตถุประสงค์เป็นเงินทุนหมุนเวียนในกิจการ และสินเชื่อระยะยาวสำหรับวัตถุประสงค์ของการลงทุนระยะยาว

นอกจากนี้การพิจารณาให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ยังขึ้นอยู่กับนโยบายบางประการของธนาคารในการจำกัดสินเชื่อบางประเภท หรือประเภทสินเชื่อที่ไม่ควรสนับสนุน เช่น

1. การให้สินเชื่อแก่โครงการที่มีลักษณะเป็นการเก็งกำไร
2. การให้สินเชื่อแก่กิจการที่มีเงื่อนไขชำระหนี้ครั้งเดียว เมื่อสิ้นสุดสัญญา
3. การให้สินเชื่อแก่โครงการที่ไม่สามารถแสดงแหล่งรายได้แน่นอน แม้จะมีหลักประกันเพียงพอก็ควรหลีกเลี่ยง
4. การให้สินเชื่อที่ธนาคาร ไม่มีนโยบายสนับสนุน เช่น การให้นักการเมือง หรือ ผู้มีอิทธิพล

วิธีลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ในการให้สินเชื่อ คือการวิเคราะห์เครดิต ซึ่งเป็นวิธีที่ธนาคารใช้ในการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของลูกค้าในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพคล่อง ความสามารถในการหารายได้ การชำระหนี้ ความมั่นคงทางการเงินและความสามารถในการดำเนินกิจการ เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการให้เครดิตสินเชื่อ หรือขยายสินเชื่อ ซึ่งความเสี่ยงของสินเชื่อนั้นอาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุที่จะส่งผลต่อสินเชื่อนั้น ๆ กล่าวคือ รายการเกี่ยวกับสินเชื่อทุกรายการจะต้องมีความเสี่ยงเกิดขึ้นตั้งแต่อนุมัติสินเชื่อไปจนกระทั่งเรียกเก็บหนี้ได้ จึงต้องประเมินคุณค่าของสินเชื่อและจัดระดับความเสี่ยงตลอดจนแนวทางในการตัดสินใจและการจัดทำรายงานการวิเคราะห์สินเชื่อ ในการอนุมัติสินเชื่อแต่ละครั้ง ซึ่งการจัดระบบการเก็บข้อมูลตลอดจนการติดตามปรับข้อมูลสินเชื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันจะช่วยลดความเสี่ยงของสินเชื่อได้ การประเมินคุณค่าของสินเชื่อต้องพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการตีค่าความสำคัญของนโยบาย 5 C เพราะจะทำให้สามารถจัดระดับความเสี่ยงของสินเชื่อได้โดยพิจารณาจากลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ความมั่นคงทางการเงิน และการประเมินองค์ประกอบในสินเชื่อ

ความเสี่ยงของสินเชื่อนั้นอาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ ได้แก่

1. ความเสี่ยงทางด้านตัวบุคคล หมายถึง ผู้ขอเครดิตไม่ยอมชำระหนี้แม้ว่าจะมีรายได้พอชำระ หรือ ผิดผ่อนชำระโดยไม่มีเหตุผล แม้จะอยู่ในวิสัยที่ชำระได้
2. ความเสี่ยงทางการผลิต หมายถึง การผลิตสินค้าได้น้อย ไม่ทัน ไม่มีคุณภาพ ต้นทุนสูง เป็นต้น อันอาจเกิดจากปัญหา ด้านวัตถุดิบ เครื่องจักร แรงงาน คุณภาพ ภาษี ฯลฯ
3. ความเสี่ยงทางการตลาด หมายถึง ผลิตสินค้าได้ดี แต่ขายสินค้าได้น้อยไม่เป็นไปตามประมาณการ อันอาจเกิดปัญหา ช่องทางการจำหน่าย การแข่งขัน การวางตำแหน่งสินค้า การคาดการณ์ตลาด การโฆษณา ฯลฯ
4. ความเสี่ยงทางการบริหาร หมายถึง การบริหารงานผิดพลาดอันอาจเกิดจากปัญหา คณะกรรมการบริษัทฯ ผู้บริหาร การวางแผน การควบคุม การติดตาม ฯลฯ

5. ความเสี่ยงทางการเงิน หมายถึง การประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องไม่สามารถหมุนเวียนในกิจการได้ หรือ ขาดทุนสูง อันอาจเกิดจากปัญหาการระดมเงินง่าย ค่าใช้จ่าย การดำเนินการ การจัดการด้านการเงิน การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมาก อัตราแลกเปลี่ยน
6. ความเสี่ยงด้านอื่น ๆ เช่น ความผันผวนทางธุรกิจ ภาวะเศรษฐกิจ ภาวะการเมือง ภาวะสังคม ฯลฯ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไชยยง ปฐวินทรานนท์ (2527) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยการสร้างแบบจำลองเงินให้กู้ยืม การซื้อลดตั๋วเงินและแบบจำลองสินเชื่อในรูปแบบตรีสิริชิต โดยอาศัย Profit maximization principle เป็นพื้นฐาน การศึกษาความเร็วในการปรับตัวของการให้กู้ยืม และสินเชื่ออื่น ๆ จะอาศัย Partial adjustment hypothesis เป็นส่วนหนึ่งของตัวแปรในแบบจำลอง ส่วนรูปแบบการเคลื่อนไหวตามฤดูกาลของการให้กู้ยืมจะนำเอา Seasonal dummy variables เป็นส่วนหนึ่งของตัวแปร เช่นเดียวกันเทคนิคที่ใช้ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลองคือ Ordinary Least Square โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ.2512 ถึงไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ.2525 และ Cocharane-Orcutt Iteration ผลจากการประมาณความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบจำลองต่าง ๆ สรุปได้เป็น 2 กรณีคือ กรณีที่ 1 การให้กู้ยืมรวม การซื้อลดตั๋วเงินและการให้สินเชื่อในรูปแบบตรีสิริชิตพบว่าไม่สามารถยืนยันได้ว่าธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมสูงสุด หรือต่ำสุดในไตรมาสใด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการศึกษาในลักษณะนี้รวมเอาปริมาณเงินให้กู้ยืมแก่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จึงมีการหักล้างของรูปแบบการเคลื่อนไหวตามฤดูกาลของการให้กู้ยืมแก่แต่ละภาคเศรษฐกิจ การศึกษานี้พบว่า การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ที่ปลอดพันธะ 1 ล้านบาท มีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยเงินกู้ (ในรูปเงินกู้เบิกเกินบัญชีและเงินกู้ที่มีกำหนดเวลา) เท่ากับ 4 แสนบาทโดยประมาณที่เหลือจะจัดสรรในรูปแบบการถือพันธบัตร (ส่วนหนึ่งเป็นพันธะผูกพันเพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขในการขยายสาขาธนาคาร) การซื้อลดตั๋วเงินและการให้สินเชื่อในรูปแบบตรีสิริชิตสำหรับการซื้อลดตั๋วเงินในประเทศ และการซื้อลดตั๋วเงินเพื่อการส่งออก มีปริมาณสูงสุดในราวปลายปี ส่วนการซื้อลดตั๋วเงินเพื่อการนำเข้า และการให้สินเชื่อในรูปแบบตรีสิริชิตจะมีปริมาณมากกว่าปกติในระยะต้นปีและปลายปี กรณีที่ 2 การให้กู้ยืมโดยแบ่งเป็นภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ปรากฏว่าการให้กู้ยืมในแต่ละไตรมาสแก่ภาครัฐบาล จะมีทิศทางตรงข้ามกับการให้กู้ยืมแก่ภาคธุรกิจนิติบุคคลและภาคครัวเรือนในปริมาณสูงที่สุด ส่วนปริมาณเงินให้กู้ยืมในแต่ละไตรมาสแก่ภาครัฐบาล มีทิศทางตรงข้ามกับการให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน และภาคธุรกิจนิติบุคคล ภาคครัวเรือนจะมีปริมาณมากในราวปลายปี

และต้นปี ซึ่งสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทย ส่วนการให้กู้ยืมแก่ภาครัฐบาลจะโน้มตัวลดลงในไตรมาสที่ 3 และไตรมาสที่ 4 อธิบายได้ว่าตามข้อเท็จจริงหน่วยงานราชการตลอดจนรัฐวิสาหกิจจะใช้งบประมาณในการใช้จ่าย หรือก่อสร้างเป็นจำนวนมากในระยะต้นปี หรือกลางปี เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวจะไม่สะดวกเนื่องจากเข้าสู่ฤดูฝน บางส่วนของงบประมาณที่ใช้ได้มาจากการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ ดังนั้นจึงปรากฏว่าการกู้ยืมจะมีปริมาณมากกว่าปกติในไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ส่วนการกู้ยืมระหว่างกันของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น จะมีปริมาณมากในไตรมาสที่ 1 และ 4 ซึ่งสอดคล้องกับการให้กู้ยืมแก่ภาคธุรกิจและภาคครัวเรือน ซึ่งเป็นลูกค้ากลุ่มใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ ข้อคิดจากผลการศึกษาพบว่าเงินให้กู้ยืมแก่ภาครัฐบาล และการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์มีการเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลันในปีที่รัฐบาลใช้นโยบายการคลังขาดดุลเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ส่วนหนึ่งเพื่อนำมาใช้จ่าย นโยบายนี้ส่งผลกระทบต่อธนาคารพาณิชย์ ซึ่งต้องหาเงินให้รัฐบาลกู้ยืมและต้องป้องกันมิให้กระทบต่อลูกค้าสำคัญ เช่นภาคครัวเรือน และภาคธุรกิจนิติบุคคล เป็นเหตุจูงใจให้ธนาคารพาณิชย์หันมากู้ยืมระหว่างกัน สะท้อนให้เห็นว่านโยบายการคลังของรัฐบาลมีผลกระทบในลักษณะ “เบียดตลาด” (Crowding-out effect) การที่รัฐบาลจะใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุล ควรคำนึงถึงผลกระทบต่อปริมาณเงินให้กู้ยืมแก่ภาคเศรษฐกิจเอกชนด้วย เพื่อป้องกันมิให้เกิดภาวะขาดแคลนเงินทุนและอาจมีผลต่อการชะงักงันของภาคเศรษฐกิจการผลิตทั่วไปได้

สุรรัตน์ ศรีสุวรรณผลไพ (2527) ได้ศึกษาเรื่องสินเชื่อและการเก็บหนี้ โดยใช้แบบจำลองตามกฎของอุปสงค์ และทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ตอบอย่างสมบูรณ์มาวิเคราะห์ผล โดยใช้สถิติพรรณนา โดยการนำเสนอเป็นรูปของตารางแสดงระดับความถี่ ค่าเฉลี่ยและใช้อัตราร้อยละ สรุปได้ว่า สาเหตุที่ลูกค้าผิดสัญญาชำระหนี้ เกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ลูกค้าไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ตามสัญญา ซึ่งลักษณะของลูกค้ามีดังนี้ คือ ลูกค้าที่ดีไม่เคยทำผิดสัญญาในการชำระหนี้มาก่อน แต่เพราะมีเหตุการณ์บางอย่างทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เช่น การเจ็บป่วย อุบัติเหตุ การตกงาน ไฟไหม้ น้ำท่วม ลูกค้าผิดสัญญาในการชำระหนี้เพราะไม่รู้จักรัประมาณตน ไม่รู้จักการวางแผนงบประมาณการใช้จ่ายให้ดี ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยมากกว่ารายได้ที่คนหามาได้ ลูกค้าไม่มีความสามารถในการจัดการธุรกิจ เช่น มีสินค้าค้างสต็อกจำนวนมาก การเก็บหนี้จากลูกหนี้มีปัญหา ขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายในการดำเนินการมีแนวโน้มสูงขึ้นจนทำให้ขาดสภาพคล่องและผลการดำเนินงานขาดทุน มีหนี้สินส่วนตัว จนใกล้จะล้มละลาย หรือล้มละลายไปแล้ว ประการที่สองลูกค้าสามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญาแต่ไม่ชำระ เพราะลูกค้าเข้าใจผิดเกี่ยวกับการให้เงื่อนไขเครดิต หรือการชำระหนี้ ลูกค้าอาจ

จะหลงลืมไปโดยไม่มีเจตนา ลูกค้าไม่ทราบว่าเป็นสินทรัพย์กำหนดชำระ ลูกค้าไม่ชำระหนี้ เนื่องจากเห็นว่าหนี้สินที่ตนก่อขึ้นมีจำนวนเพียงเล็กน้อย จึงคิดที่จะรอรอบหนี้สินไว้ให้มากพอเสียก่อนแล้วจึงจะชำระหนี้ให้ในคราวเดียว ลูกค้าไม่สนใจที่จะชำระหนี้ตามกำหนด เพราะเล็งเห็นผลประโยชน์จากการนำเงินที่ต้องชำระไปใช้ด้านที่จำเป็นก่อน

นรศวร สุกัณฐิต (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อหนี้จัดชั้นของธนาคารพาณิชย์หนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยออกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องและมีหน้าที่รับผิดชอบของธนาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดของการเกิดหนี้จัดชั้นของลูกหนี้ ที่เกิดจากตัวลูกหนี้คือ ด้านคุณสมบัติ ลูกหนี้ไม่มีความรู้ในเรื่องการบริหารและธุรกิจดีพอ เนื่องจากทำธุรกิจประเภทอื่นที่ไม่มีประสบการณ์ ลูกหนี้ไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ต่อไปได้เนื่องจากไม่มีรายได้/รายได้ไม่เพียงพอ ลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขหนี้เนื่องจากหลบหนี/ย้ายที่อยู่ ลูกหนี้ไม่เห็นความสำคัญของภาระหนี้เพราะคิดว่าดอกเบี้ยของธนาคารถูกกว่าจึงมุ่งแต่จะชำระหนี้ภายนอก รอขายทรัพย์สิน และลูกหนี้ไม่มีความจริงใจที่จะชำระหนี้เนื่องจากปกปิดข้อมูล ด้านความสามารถการบริหารงานไม่ดีและไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากขาดการควบคุมดูแล รายได้ของลูกหนี้ไม่สัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายเนื่องจากรายได้ลดลงเพราะกิจการค้าซบเซา ลูกหนี้กู้เงินแต่ไม่ได้ใช้เงิน เนื่องจากการกู้เงินแทนผู้อื่นและเนื่องจากกู้เพื่อแก้ไขหนี้เดิม ด้านทุนพบว่าธุรกิจขาดสภาพคล่องเนื่องจากมีภาระค่าใช้จ่ายมากกว่ารายรับ กิจการขาดเงินทุนหมุนเวียนเนื่องจากการลงทุนเกินตัว ลูกหนี้ประสบปัญหาทางการเงินเนื่องจากใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ ลูกหนี้แบกภาระหนี้เกินกำลัง เนื่องจากมีสัดส่วนเงินกู้กับเงินทุนสูงเกินไป ด้านหลักประกัน พบว่าหลักประกันเป็นหลักทรัพยมีปัญหาเนื่องจากไม่มีสภาพคล่อง และเนื่องจากเสื่อมสภาพ/ไม่มีราคา หลักประกันใกล้เคียงภาระหนี้ ด้านภาวะเศรษฐกิจ พบว่าภาวะทางเศรษฐกิจซบเซาทั้งภายในและภายนอกประเทศ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยให้ผลผลิตออกสู่ตลาดได้เต็มที่ เนื่องจากเกิดภัยธรรมชาติ ธุรกิจประสบปัญหาไม่คาดฝัน เนื่องจากการก่อสร้างสาธารณะประโยชน์ใกล้ที่ตั้งของกิจการ ธุรกิจประสบปัญหาทั่วไป เนื่องจากมีคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น

นรชัย ตรียศธัย (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่ผลกระทบต่อความสามารถชำระคืนเงินกู้ โดยใช้ตัวแปรอธิบาย 19 ตัว ในแบบจำลอง 3 แบบ ได้แก่แบบจำลองรวม แบบจำลองอสังหาริมทรัพย์ และแบบจำลองธุรกิจ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญตั้งแต่ $\alpha=0.10$ ผลปรากฏว่าตัวแปรอธิบายที่สามารถอธิบายความสามารถชำระคืนเงินกู้ในแบบจำลองรวมได้อย่างมีนัยสำคัญมีเพียง 7 ตัว ได้แก่ ตัวแปรหุ้นอาชีพรับราชการ ระดับรายได้ ตัวแปรหุ้นแสดงวัตถุประสงค์เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ ตัว

แปรหุ้นแสดงอสังหาริมทรัพย์เดิม ตัวแปรหุ้นแสดงสินเชื่อเดิม ระยะเวลาผ่อนชำระ และร้อยละของภาระหนี้คงเหลือต่อวงเงินที่ได้รับอนุมัติ โดยตัวแปรอธิบายที่ระดับสำคัญ $\alpha=0.005$ ได้แก่ตัวแปรหุ้นสินเชื่อเดิม และร้อยละของภาระหนี้คงเหลือต่อวงเงินที่ได้รับอนุมัติ ที่ระดับนัยสำคัญ $\alpha=0.01$ ได้แก่ระยะเวลาผ่อนชำระ ที่ระดับนัยสำคัญ $\alpha=0.025$ ได้แก่ระดับรายได้ ที่ระดับนัยสำคัญ $\alpha=0.05$ ได้แก่ตัวแปรหุ้นแสดงอสังหาริมทรัพย์เดิมและที่ระดับนัยสำคัญ $\alpha=0.10$ ได้แก่ตัวแปรหุ้นแสดงอาชีพรับราชการ และตัวแปรหุ้นแสดงวัตถุประสงค์เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์

จากผลการศึกษาแบบจำลองพบว่ามาตรฐานในการพิจารณาคัดเลือกลูกค้าสินเชื่อที่มีคุณภาพและลดความเสี่ยงจากการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ สำหรับลูกค้าที่มีความต้องการกู้ยืมเงินไปเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ ถ้าเป็นลูกค้าที่มีอาชีพรับราชการ ไม่มีสถานภาพสมรส และไม่มีอสังหาริมทรัพย์เดิม ระยะเวลาผ่อนชำระคืนและร้อยละของภาระหนี้คงเหลือมีน้อย โอกาสที่ลูกค้าจะมีความสามารถในการชำระคืนจะมีอยู่สูงมากขึ้น

สำหรับลูกค้าที่มีความต้องการกู้ยืมเงินไปเพื่อประกอบธุรกิจ ถ้าเป็นลูกค้าเก่าที่มีรายได้ต่ำ นอกจากระยะเวลาผ่อนชำระคืน และร้อยละของภาระหนี้คงเหลือต่อวงเงินที่ได้รับอนุมัติมีน้อยจะมีโอกาสที่จะมีความสามารถในการชำระคืนสูงมากขึ้น

สำหรับลูกค้าในภาพรวม ถ้าเป็นลูกค้าเก่าที่มีอาชีพรับราชการ มีระดับรายได้ต่ำ ไม่มีอสังหาริมทรัพย์เดิมอยู่ นอกจากนั้นระยะเวลาผ่อนชำระคืนและร้อยละของภาระหนี้คงเหลือต่อวงเงินที่ได้รับอนุมัติมีน้อย จะมีโอกาสที่จะมีความสามารถในการชำระคืนสูงมากขึ้น

จรรยารัตน์ ตระการศิริพันธ์ (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาการชำระหนี้ของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงใหม่ จากการออกแบบสอบถามพบว่าปัจจัยส่วนใหญ่ประกอบด้วยปัจจัยภายนอก ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อลูกหนี้คือผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจซบเซาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อย ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐบาล สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตออกสู่ตลาด ธุรกิจประสบปัญหาทั่ว ๆ ไปและธุรกิจประสบเหตุการณ์ไม่คาดฝันกับปัจจัยภายใน ลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยได้แก่ผลกระทบที่เกิดจากอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้น และมาจากการที่ธนาคารมีการจำกัดการให้สินเชื่อบางประเภท ผลที่มาจากหลักประกันหนี้ไม่แข็งแรง ไม่เห็นความสำคัญหรือคุณค่าของหลักประกันตนเอง หลักประกันเป็นหลักทรัพย์สินที่มีปัญหา จึงทำให้ค้างชำระหนี้และปัจจัยที่เกิดจากปัญหาของตัวลูกหนี้เอง ลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย คือเกิดจากธุรกิจขาดสภาพคล่อง มีต้นทุนสูง ลงทุนเกินตัว ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ เกิดการทุจริต หรือขัดแย้งในหุ้นส่วน หรือประสบปัญหาภายในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า การแก้ไขปัญหาลูกหนี้และป้องกันมิให้เกิดการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้ นั้นมี 4 แนวทางคือ ประการที่หนึ่ง คุณสมบัติ สินเชื่อรายย่อย พฤติกรรมของผู้กู้ เป็นเรื่องสำคัญที่สุด หากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ จะให้ความสำคัญ โดยการเข้าไปใกล้ชิด สืบถาม ให้แน่ชัด ก่อนการอนุมัติสินเชื่อ จะเป็นการดียิ่งขึ้น สินเชื่อรายกลาง นอกจากจะดูพฤติกรรมของผู้กู้ แล้ว ยังต้องพิจารณาขนาดของธุรกิจ และรายได้ ประกอบกันไปด้วย สินเชื่อรายใหญ่ พฤติกรรมของผู้กู้ ยังมีความสำคัญเป็นอันดับแรกของการพิจารณาเช่นกัน ต่อจากนั้น เป็นเรื่องของขนาดของธุรกิจ การยอมรับของสังคม ต่อธุรกิจนั้น ตลอดจนความสามารถ และวิสัยทัศน์ของผู้ประกอบการว่าเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือเพียงใด ประการที่สอง ความสามารถส่งผลตอบแทน หรือแผนการชำระหนี้ ปกติมองในแง่ที่ธนาคารให้ยืมไปนั้น จะต้องต้องมีแผนการชำระหนี้คืนที่เชื่อถือได้ หรือปลอดภัย ในการที่จะเรียกเงินกลับมาได้ โดยดูจากผลกำไรของกิจการที่ประกอบอยู่ ความสามารถในการชำระหนี้คืนขึ้นอยู่กับผลของการดำเนินงานและปัจจัยอื่น เช่น ความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ อายุ สุขภาพ ชนิดของธุรกิจ ท้องถิ่นที่ประกอบธุรกิจ ทางของตลาด และงบประมาณ ประการที่สาม ความสามารถส่งเงินกู้ การเพาะปลูกบางอย่าง หรือวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม บางประเภท อาจจะดูแล้วมีกำไรมาก แต่ถ้าพลาดพลั้งไปย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อการชำระหนี้ วัตถุประสงค์ที่ธนาคารพิจารณาควรจะต้องอำนวยความสะดวกต่อการประกอบการของลูกหนี้ และเป็นประโยชน์ต่อธนาคาร โดยให้ผลตอบแทนพร้อมดอกเบี้ย เพราะฉะนั้น ก่อนที่ธนาคารให้สินเชื่อ ต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงิน แผนการชำระหนี้เงินกู้ แหล่งที่มาของรายได้ การกำหนดระยะเวลาของการชำระหนี้ ประการที่สี่ ความสามารถแทนการเสี่ยงภัย หมายถึง ความสามารถที่จะยื่นหยัดอยู่ได้เมื่อต้องประสบกับภาวะรายได้ตกต่ำอย่างคาดไม่ถึง

ทวีติยา บุศยรัตน์ (2541) ได้ทำการศึกษาถึงการบริหารด้านสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ และสรุปผลได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการให้บริการทางด้านสินเชื่อ โดยศึกษาข้อมูลทางด้านลูกหนี้ ด้านคุณสมบัติลูกหนี้ ลูกหนี้ไม่มีความรู้ในเรื่องของการบริหารธุรกิจดีพอ เนื่องจากทำธุรกิจอื่นที่ไม่มีประสบการณ์ และลูกหนี้ประสบปัญหาภายในครอบครัว เนื่องจากหย่าร้าง ด้านความสามารถ เหตุผลที่ไม่ชำระหนี้ให้แก่ธนาคาร เนื่องจากคิดว่าดอกเบี้ยของธนาคารถูกกว่า จึงมุ่งแต่จะชำระหนี้ภายนอกที่ดอกเบี้ยสูงกว่า และลูกหนี้ไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ต่อไป เนื่องจากไม่มีรายได้ หรือรายได้ไม่เพียงพอ รายจ่ายมากกว่ารายรับ ด้านเงินทุน ลูกหนี้ประสบปัญหาทางการเงิน เนื่องจากรายได้ลดลง ด้านภาวะเศรษฐกิจ ลูกหนี้ได้รับผลกระทบที่เกิดจากเศรษฐกิจ เนื่องจากภาวะทางการเงินซบเซาทั้งภายใน ภายนอกประเทศ และธุรกิจประสบเหตุการณ์ที่ทำให้ธุรกิจชะงักลง จากการก่อสร้างสาธารณูปโภค

สถิตย์พงษ์ ตันติเจริญ (2543) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อหนี้เสียสินเชื่อสหกรณ์ทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์หนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยสำคัญที่สุดของการเกิดหนี้เสียของลูกหนี้ด้านคุณสมบัติ ลูกหนี้ไม่เห็นความสำคัญของภาระหนี้เพราะคิดว่าดอกเบี้ยของธนาคารถูกกว่าจึงมุ่งแต่จะชำระหนี้ภายนอก และลูกหนี้ไม่มีความจริงใจที่จะชำระหนี้เนื่องจากปกปิดข้อมูล ด้านความสามารถ ลูกหนี้กู้เงินแต่ไม่ได้ใช้เงินเนื่องจากกู้แทนผู้อื่น และการบริหารงานไม่ดี ไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากเก็บเงินจากลูกหนี้ไม่ได้ ด้านทุน ธุรกิจขาดสภาพคล่องเนื่องจากมีภาระค่าใช้จ่ายมากกว่ารายรับ และลูกหนี้แบกภาระหนี้เกินกำลัง เนื่องจากมีหนี้ภายนอกมาก ด้านหลักประกัน หลักประกันมีราคาใกล้เคียงกับภาระหนี้ และหลักประกันที่เป็นหลักทรัพย์มีปัญหาเนื่องจากไม่มีสภาพคล่อง ด้านภาวะเศรษฐกิจ ธุรกิจประสบปัญหาไม่คาดฝัน เนื่องจากการสร้างสาธารณะประโยชน์ใกล้ที่ตั้งของกิจการ และประสบปัญหาทั่วไป ภาวะเศรษฐกิจซบเซา จากผลการศึกษายังพบอีกว่า สิ่งที่ธนาคารพึงต้องระมัดระวังและเข้มงวดในการพิจารณา การอำนวยการสินเชื่อมากขึ้นคือ ขนาดสินเชื่อ สินเชื่อรายใหญ่มีจำนวนรายน้อยกว่าสินเชื่อรายย่อย จึงเป็นหนี้เสียน้อยกว่า และการพิจารณาสินเชื่อรายย่อย ขาดความละเอียดรอบคอบ เพราะเห็นว่าวงเงินน้อยและมีจำนวนรายมาก จึงใช้เวลาการพิจารณาน้อย เงินลงทุน ถ้าไม่เหมาะสมอาจทำให้การชำระหนี้มีปัญหาและเป็นหนี้เสียได้ หลักประกันทำให้ลูกหนี้กลายเป็นหนี้เสียเนื่องจากหลักประกันไม่มีสภาพคล่อง ขั้นตอนการติดตามและระยะเวลาที่ลูกหนี้เป็นหนี้เสียนาน หนี้เสียส่วนใหญ่อยู่ในชั้นให้หนวยความยั่งยืนจดหมายทวงถาม และหนี้เสียส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่เป็นหนี้เสียเกินกว่า 1 ปี แต่ยังไม่เกิน 2 ปี แสดงให้เห็นว่าต้องใช้เวลาในการติดตามนานมากกว่าจะแก้ไขได้

นิรันดร์ ภีระบรรณ (2544) ได้ศึกษาสาเหตุของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารกรุงไทยในจังหวัดเชียงราย โดยการออกแบบสอบถามลูกหนี้ของธนาคารกรุงไทย ซึ่งจัดคุณภาพหนี้ ออกเป็น 6 กลุ่ม โดยเรียงคุณภาพหนี้ดีไปหาคุณภาพหนี้ด้อยและออกแบบสอบถามกับสัมภาษณ์ ผู้จัดการและหัวหน้าแผนกสินเชื่อ เพื่อพิจารณาถึงปัจจัยและสาเหตุต่าง ๆ ที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าลูกหนี้ที่เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ลักษณะการกู้เงินของลูกหนี้มาจากกู้เงินเพื่อนำไปเป็นทุนหมุนเวียนในกิจการมากที่สุด รองลงมาเพื่อซื้อบ้านพร้อมที่ดิน และเป็นการกู้เงินประเภทกู้เบิกเงินเกินบัญชีมากที่สุด สาเหตุที่ทำให้ลูกหนี้เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้นั้นเกิดจากภาวะเศรษฐกิจทั้งภายนอกและภายในตกต่ำ และธุรกิจขาดสภาพคล่องทางการเงิน มีภาระหนี้สินอื่น ๆ ทั้งในและนอกระบบ ใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ การประกอบธุรกิจลูกหนี้ไม่มีประสพการณ์ หรือประสพการณ์น้อย บริหารไม่ทั่วถึงและการใช้สัดส่วน

เงินกู้มากกว่าจำนวนเงินลงทุนที่เป็นจริงหรือการจัดวงเงินไม่เหมาะสมของธนาคารและเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ

อย่างไรก็ตามแม้จะมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับด้านการให้สินเชื่อโดยธนาคารพาณิชย์มาก่อนแล้วมากมาย แต่ในเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในธุรกิจหอพักอาศัย ยังไม่มีผู้ใดสนใจทำการศึกษาโดยละเอียดมาก่อน จึงทำให้สนใจที่จะทำการศึกษาโดยคาดว่าจะเป็นที่ประโยชน์และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้สินเชื่อธุรกิจหอพักอาศัยของธนาคารพาณิชย์ได้ต่อไป

2.3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาดังการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในธุรกิจหอพักอาศัย จะศึกษาดังเกณฑ์การในการพิจารณาให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และปัญหาเกี่ยวกับอุปสรรคของผู้ประกอบการหอพักอาศัยในการติดต่อขอสินเชื่อกับธนาคารพาณิชย์ รวมถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการมีหนี้ค้างชำระกับธนาคาร

2.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลใช้วิธีการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์พนักงานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ 6 ธนาคารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ธนาคารละ 2 คน โดย เป็นพนักงานบริหารระดับอนุมัติสินเชื่อหรืออำนวยการสินเชื่อ และพนักงานระดับปฏิบัติการสินเชื่อ และยังออกแบบสอบถามผู้ประกอบการธุรกิจหอพักอาศัย จำนวน 214 ราย ในตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่ใช้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษารายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานประจำปีของธนาคารพาณิชย์ รายงานเศรษฐกิจและการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์และรายงานผลการศึกษาแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Approach)